

Excellentieprogramma's: het ontwikkel- en implementatieproces

Terugkoppeling 1e meting ROC van Amsterdam en ROC van Flevoland

Author(s)

Doppenberg, Jannet; Reumerman, Rene

Publication date

2018

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Doppenberg, J., & Reumerman, R. (2018). *Excellentieprogramma's: het ontwikkel- en implementatieproces: Terugkoppeling 1e meting ROC van Amsterdam en ROC van Flevoland*. Hogeschool van Amsterdam, Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding. <https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-oo/publicaties/excellentie-mbo/1802-terugkoppeling-rocva-en-rocvf-def.pdf?1574328609078>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

2018

Excellentieprogramma's: het ontwikkel- en implementatieproces

Terugkoppeling 1e meting ROC van Amsterdam en ROC van Flevoland

Hogeschool van Amsterdam
Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding
Jannet Doppenberg en Rene Reumerman
contact: j.j.doppenberg@hva.nl
10 januari 2018

Beste lezer,

Afgelopen voorjaar hebben alle docenten van niveau 3 en 4 een uitnodiging ontvangen om een vragenlijst in te vullen over hun ervaringen met excellentie en/of excellentieprogramma's. In deze rapportage worden de resultaten van deze vragenlijst aan u teruggekoppeld. De resultaten worden teruggekoppeld voor alle docenten van het ROCvA en ROCvF samen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen docenten die al dan niet actief betrokken zijn bij excellentieprogramma's. Indien de respons van de actief betrokken docenten op uw MBO College hoog genoeg is, ontvangt u een aanvullende rapportage met resultaten welke specifiek betrekking hebben op uw MBO College.

Inhoud van de rapportage

- Context van het onderzoek
- Toelichting vragenlijst
- Conditie werkomgeving
- Proces actief en niet actief betrokken docenten
- Resultaat actief en niet actief betrokken docenten
- Samenvatting resultaten vragenlijst
- Bijlagen

Wij hopen dat de resultaten beschreven in de rapportage u inzicht geven in hoe het ontwikkelen en implementatieproces van excellentieprogramma's verloopt binnen uw instelling.

Context van het onderzoek

Het ROCvA en ROCvF heeft als onderdeel van het kwaliteitsplan 2015-2018 een excellentieplan ingediend. In het excellentieplan spreekt het ROCvA en ROCvF de ambitie uit om excellentie in het onderwijs concreet vorm te geven door huidige initiatieven uit te breiden en te verbeteren en nieuwe excellentieprogramma's te ontwikkelen. Om deze ambitie te realiseren ontvangt het ROCvA en ROCvF gedurende vier jaar subsidie. Met deze subsidie worden de verschillende MBO Colleges in staat gesteld om excellentieprogramma's (verder) te ontwikkelen en te implementeren. Gekoppeld aan deze subsidie is er geld beschikbaar gesteld voor onderzoek naar excellentie in het mbo. Het ROCvA en ROCvF heeft het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de HvA gevraagd om dat onderzoek uit te voeren. In het kader van dat onderzoek is een vragenlijst ontwikkeld die inzicht geeft in aspecten van het ontwikkel-, implementatie- en acceptatieproces van docenten met betrekking tot excellentie en excellentieprogramma's. De vragenlijst wordt tweemaal afgenomen om veranderingen na verloop van tijd te kunnen vaststellen. Deze rapportage presenteert de resultaten van het eerste meetmoment.

Toelichting vragenlijst

De vragenlijst is ontwikkeld vanuit het model dat hiernaast wordt gepresenteerd. Belangrijk aan dit model is dat het onderscheid maakt tussen docenten die actief betrokken zijn bij excellentieprogramma's en docenten die dat niet zijn. In dit model wordt er vanuit gegaan dat docenten die actief betrokken zijn bij excellentieprogramma's meer activiteiten in het kader van excellentie ondernemen dan niet betrokken docenten. Ook wordt in dit model aangenomen dat docenten die actief betrokken zijn sneller kennis hebben van excellentie dan niet betrokken docenten.

Ten tweede maakt het model onderscheid tussen: 1) condities werkomgeving, 2) proces, en 3) resultaat. In de vragenlijst wordt docenten als condities werkomgeving vooral gevraagd naar de ervaren rol van hun leidinggevende. Bij proces wordt gevraagd naar activiteiten die docenten al dan niet actief ondernemen in het kader van de implementatie van excellentieprogramma's in het onderwijs. Met resultaat wordt gevraagd naar opbrengsten zoals kennis van excellentie als resultaat van de ondernomen activiteiten (proces) en conditionele factoren.

In de volgende paragrafen geven we een toelichting op de bevraagde componenten en presenteren we de resultaten van de vragenlijst.

Conditie werkomgeving

Conditie werkomgeving verwijst naar aspecten in de werkomgeving die van invloed kunnen zijn op het ontwikkel-, implementatie-, en acceptatieproces van docenten ten aanzien van excellentieprogramma's. In de vragenlijst worden vier aspecten van de conditionele werkomgeving van docenten bevestigd. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen algemene condities en een conditie gerelateerd aan excellentie enerzijds, en tussen condities die de leidinggevende betreffen en een faciliterende conditie anderzijds.

Conditie werkomgeving

- Visieontwikkeling leidinggevende
- Ondersteuning en stimulering leidinggevende
- Houding leidinggevende t.a.v. excellentieprogramma's
- Tijd voor overleg met collega's

In de vragenlijst wordt docenten in het algemeen gevraagd in welke mate zij ervaren dat de leidinggevende aandacht heeft voor visieontwikkeling van het team en docenten individueel en het team ondersteunt en stimuleert. Ten tweede is docenten specifiek gevraagd naar de houding van de leidinggevende ten aanzien van excellentieprogramma's. Tot slot is nagegaan in welke mate docenten ervaren dat zij tijd hebben voor overleg met collega's.

In de bijlagen vindt u per gemeten aspect een aantal voorbeeldvragen. Analyses laten zien dat elk aspect betrouwbaar is gemeten. De antwoorden op de vragen werden gegeven op een schaal van 1 tot 5. Voor elk aspect betekent een hogere score een meer positieve waardering van het aspect. De gemiddelde score is 3.

De onderstaande tabel toont de gemiddelde scores (M) per aspect van de condities werkomgeving. De gemiddelde scores van de actief betrokken docenten bij excellentieprogramma's zijn vergeleken met de gemiddelde scores van de niet actief betrokken docenten. Het gestandaardiseerde verschil tussen de twee gemiddelde per aspect is de effectgrootte d. De vuistregels voor interpretatie van de score d is als volgt: 0.00-0.10 = geen verschil; 0.10-0.40 = klein verschil; 0.40-0.70 = gemiddeld groot verschil; 0.70-2.00 = groot/sterk verschil.

Resultaten condities werkomgeving voor bij excellentieprogramma's actief en niet actief betrokken docenten

Conditie werkomgeving	Actief betrokken docenten	Niet actief betrokken docenten	Verschil d
	M	M	
Visie ontwikkeling leidinggevende	3.47	3.26	0.28
Ondersteuning en stimulering leidinggevende	3.65	3.44	0.29
Houding leidinggevende t.a.v. excellentieprogramma's	3.92	3.46	0.71
Tijd voor overleg met collega's	3.24	3.20	0.05

actief betrokken docenten N=45; niet actief betrokken docenten N=337

Uit de tabel blijkt dat de actief betrokken docenten gemiddeld hoger scoren op elk van de aspecten. Dit betekent dat actief betrokken docenten de condities in hun werkomgeving iets positiever ervaren dan niet actief betrokken docenten. Het verschil tussen actief en niet actief betrokken docenten is groot ($d=0.71$) als het gaat om de houding van de leidinggevende ten aanzien van excellentieprogramma's. Dit grootte verschil kan mogelijk verklaard worden doordat actief betrokken docenten met hun leidinggevende regelmatig contact hebben over excellentieprogramma's. De andere verschillen zijn nihil tot klein. Dit komt waarschijnlijk omdat de andere aspecten niet direct gerelateerd zijn aan het onderwerp excellentieprogramma's.

Proces actief betrokken docenten

Het proces van actief betrokken docenten verwijst naar activiteiten die docenten ondernemen in het kader van het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's. In de vragenlijst worden vier vormen van activiteiten onderscheiden. Deze vier vormen van activiteiten kunnen grofweg worden onderscheiden naar a) informeren en b) ontwikkelen van excellentieprogramma's. Bij informeren gaat het enerzijds om jezelf laten informeren over excellentie, en anderzijds om het door jouzelf informeren van anderen; in dit geval niet actief betrokken collega's. Bij het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's wordt onderscheid gemaakt tussen de mate waarin activiteiten worden ondernomen en de mate waarin deze activiteiten *alleen* dan wel *samen* met collega's worden ondernomen. In de vragenlijst wordt dus nagegaan hoe vaak docenten activiteiten ondernemen in het kader van het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's en in welke mate dit een individueel of gezamenlijk proces is.

Proces

- Geïnformeerd worden
- Ontwikkelen van excellentieprogramma's
- Alleen of samen werken aan excellentieprogramma's
- Informeren van niet actief betrokken collega's

In de bijlagen vindt u per gemeten aspect een aantal voorbeeldvragen. Analyses laten zien dat elk aspect betrouwbaar is gemeten. De antwoorden op de vragen werden gegeven op een schaal van 1 tot 5. Voor elk aspect betekent een hogere score een meer positieve waardering van het aspect. De gemiddelde score is 3.

De onderstaande tabel toont de gemiddelde scores (M) voor de vier aspecten van het proces voor de bij excellentieprogramma's actief betrokken docenten.

Resultaten proces voor bij excellentieprogramma's actief betrokken docenten

Proces	Actief betrokken docenten
	M
Geïnformeerd worden	3.17
Ontwikkelen van excellentieprogramma's	3.50
Alleen of samen werken aan excellentieprogramma's	3.41
Informeren van niet actief betrokken docenten	3.08

actief betrokken docenten N=50

Als wordt uitgegaan van een score 3 als middelpunt van de schaal dan scoren de actief betrokken docenten gemiddeld iets boven het gemiddelde. Dit betekent dat de actief betrokken docenten in positieve zin activiteiten ondernemen in het kader excellentie en ook vaker met collega's samen activiteiten ondernemen dan alleen. Dat de docenten in positieve zin activiteiten ondernemen geldt specifiek voor de activiteiten die betrekking hebben op het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's.

Proces *niet* actief betrokken docenten

Het proces van niet actief betrokken docenten verwijst naar slechts één activiteit en wel naar de mate waarin niet actief docenten vinden dat zij zich (actief) laten informeren of betrokken worden bij excellentieprogramma's. Deze activiteit is bijna het spiegelbeeld van de activiteit 'informeren van niet actief betrokken docenten' door actief betrokken docenten.

Proces

- Geïnformeerd worden

In de bijlagen vindt u een aantal voorbeeldvragen voor het aspect. Analyses laten verder zien dat het aspect betrouwbaar is gemeten. De antwoorden op de vragen werden gegeven op een schaal van 1 tot 5. Een hogere score betekent een meer positieve waardering van het aspect. De gemiddelde score is 3.

De onderstaande tabel toont de gemiddelde score (M) van het proces voor de *niet* bij excellentieprogramma's actief betrokken docenten.

Resultaten proces voor niet actief betrokken docenten bij excellentieprogramma's

Proces	Niet actief betrokken docenten
	M
Geïnformeerd worden	1.85

niet actief betrokken docenten N=486

De tabel laat een gemiddelde score van 1.85 zien op het aspect geïnformeerd worden. Dit is een score onder het gemiddelde en betekent dat niet actief betrokken docenten gemiddeld vinden dat zij weinig geïnformeerd worden over of betrokken worden bij excellentieprogramma's.

Als de score van 1.85 wordt vergeleken met de score van actief betrokken docenten op het aspect 'informeren van niet actief betrokken docenten' (3.08) op de vorige bladzijde, dan blijkt dat een groot verschil ($d=1.49$). Als er vanuit wordt gegaan dat niet actief betrokken docenten voor het grootste deel door actief betrokken docenten worden geïnformeerd over excellentie dan is het verschil in perceptie tussen de twee groepen docenten groot. Het verschil kan echter mogelijk verklaard worden doordat het aantal actief betrokken docenten relatief klein in aantal is en daardoor slechts een beperkt aantal van de niet actief betrokken docenten kan bereiken.

Resultaat bij actief betrokken en *niet* actief betrokken docenten

Resultaat verwijst naar verschillende opbrengsten als resultaat van de ontwikkeling en implementatie van excellentieprogramma's. Deze opbrengsten hebben kortweg betrekking op de kennis, houding, opvattingen en vaardigheden van docenten met betrekking tot excellentie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de opbrengsten kennis en houding direct refereren naar excellentie. Vaardigheden verwijst daarentegen naar zowel generieke docentvaardigheden als specifiek aan excellentie gekoppelde docentvaardigheden. Verder wordt met opvattingen nagegaan wat docenten belangrijke kenmerken vinden van excellentieprogramma's. Op dit aspect wordt nader ingegaan in de volgende paragraaf.

Resultaat	Resultaat
• Kennis van excellentieprogramma's • Houding t.a.v. excellentieprogramma's • Docentvaardigheden • Opvattingen over excellentieprogramma's	• Kennis van excellentieprogramma's • Houding t.a.v. excellentieprogramma's • Docentvaardigheden • Opvattingen over excellentieprogramma's

De verschillende aspecten van resultaat zijn aan actief en niet actief betrokken docenten op dezelfde wijze bevroegd. In de bijlagen vindt u per gemeten aspect een aantal voorbeeldvragen. Analyses laten zien dat de aspecten kennis, houding en docentvaardigheden betrouwbaar zijn gemeten. De antwoorden op de vragen werden gegeven op een schaal van 1 tot 5. Voor elk aspect betekent een hogere score een meer positieve waardering van het aspect. De gemiddelde score is 3.

De onderstaande tabel toont de gemiddelde scores (M) van de aspecten kennis, houding en docentvaardigheden voor zowel actief als niet actief betrokken docenten. In de tabel staat ook het gestandaardiseerde verschil tussen de twee gemiddelden, namelijk effectgrootte d . De vuistregels voor interpretatie van de score d is: 0.00-0.10 = geen verschil; 0.10-0.40 = klein verschil; 0.40-0.70 = gemiddeld groot verschil; 0.70-2.00 = groot/sterk verschil.

Resultaten kennis, houding en docentvaardigheden voor actief en niet actief betrokken docenten

Resultaat	Actief betrokken docenten	Niet actief betrokken docenten	Verschil d
	M	M	
Kennis van excellentieprogramma's	3.26	1.93	1.53
Houding t.a.v. excellentieprogramma's	3.69	3.29	0.59
Docentvaardigheden	4.07	3.87	0.49

actief betrokken docenten N=46; niet actief betrokken docenten N=385

Bovenstaande tabel laat zien dat de niet actief betrokken docenten hun kennis van excellentieprogramma's gemiddeld als weinig ervaren. De actief betrokken docenten scoren op kennis gemiddeld net iets boven het gemiddelde. Hoewel de actief betrokken docenten op kennis gemiddeld nog geen hoge score rapporteren, is het verschil met de niet actief betrokken docenten groot ($d=1.53$). Dit verschil sluit aan bij de verwachting dat actief betrokken docenten meer kennis hebben van excellentie dan niet actief betrokken docenten. Op de aspecten houding ten aanzien van excellentieprogramma's en docentvaardigheden scoren beide groepen boven het gemiddelde, waarbij actief betrokken docenten hoger scoren dan niet actief betrokken docenten. Het verschil tussen beide groepen is voor zowel houding als docentvaardigheden middelmatig sterk.

Resultaat bij actief betrokken en niet actief betrokken docenten (vervolg)

In de bespreking van de resultaten op de voorgaande pagina is het aspect opvattingen over excellentieprogramma's niet nader belicht. Dit komt omdat de vragen in de vragenlijst over de opvattingen van docenten over excellentieprogramma's geen samengestelde schaal vormen. In de vragenlijst is met opvattingen nagegaan wat docenten belangrijke kenmerken vinden van excellentieprogramma's. Hierbij kregen docenten zes kenmerken gepresenteerd met de vraag aan te geven hoe belangrijk zij dit kenmerk vonden voor excellentieprogramma's in vergelijking met reguliere onderwijsprogramma's.

Resultaat	Resultaat
• Kennis van excellentie-programma's • Houding t.a.v. excellentie-programma's • Docent-vaardigheden • Opvattingen over excellentie-programma's	• Kennis van excellentie-programma's • Houding t.a.v. excellentie-programma's • Docent-vaardigheden • Opvattingen over excellentie-programma's

In de vragenlijst zijn voor de opvattingen dezelfde vragen gesteld aan de actief en niet actief betrokken docenten. In de bijlagen vindt u enkele voorbeeldvragen. De vraag naar het belang van elk van de zes afzonderlijke kenmerken van een excellentieprogramma heeft als antwoordmogelijkheid 1=erg onbelangrijk tot en met 9= erg belangrijk. De gemiddelde score is 5.

De tabel presenteert de gemiddelde scores (M) voor elk van de mogelijke kenmerken van excellentie-programma's voor actief en niet actief betrokken docenten bij excellentieprogramma's. In de tabel staat ook het gestandaardiseerde verschil tussen de twee gemiddelden, namelijk effectgrootte d. De vuistregels voor interpretatie van de score d is als volgt: 0.00-0.10 = geen verschil; 0.10-0.40 = klein verschil; 0.40-0.70 = gemiddeld groot verschil; 0.70-2.00 = groot/sterk verschil.

Resultaten opvattingen per kenmerk van excellentieprogramma's voor actief en niet actief betrokken docenten

	Actief betrokken docenten	Niet actief betrokken Docenten	Vershil
Opvattingen over excellentie-programma's	M	M	d
Cognitief	7.41	6.97	0.33
Creativiteit	7.43	7.07	0.25
Doorzettingsvermogen	7.65	6.93	0.52
Beroepsgerichte vaardigheden	7.15	6.95	0.13
Interdisciplinariteit	7.09	6.90	0.12
Student bepaalt inhoud	7.07	6.27	0.51

actief betrokken docenten N=46; niet actief betrokken docenten N=385

De tabel laat zien dat de actief betrokken docenten gemiddeld op elk van de kenmerken van excellentieprogramma's iets hoger scoren dan de niet actief betrokken docenten. Het verschil tussen de groepen docenten is gemiddeld groot voor de kenmerken doorzettingsvermogen en student bepaalt inhoud. Dit betekent dat actief betrokken docenten deze kenmerken van excellentieprogramma's in vergelijking met reguliere onderwijsprogramma's meer belangrijk vinden dan niet actief betrokken docenten.

Samenvatting resultaten vragenlijst

De vragenlijst meet de door docenten ervaren condities werkomgeving, het implementatieproces van excellentieprogramma's en de resultaten als opbrengst van het implementatieproces. De gepresenteerde resultaten laten zien dat de bij excellentieprogramma's actief betrokken docenten gemiddeld hoger scoren dan de niet actief betrokken docenten. Dit betekent dat actief betrokken docenten de bevroegde aspecten in het algemeen (net) iets positiever ervaren dan de niet actief betrokken docenten.

Kijkend naar de resultaten van de condities werkomgeving dan valt op dat de actief betrokken docenten de houding van hun leidinggevende ten aanzien van excellentieprogramma's gemiddeld als meer positief ervaren dan de niet actief betrokken docenten.

Met betrekking tot het proces laten de resultaten zien dat de actief betrokken docenten vaak activiteiten ondernemen in het kader van het ontwikkelen en implementeren van excellentie-programma's en dat zij deze activiteit vaker samen met collega's ondernemen dan alleen. In vergelijking ondernemen de actief docenten minder vaak activiteiten als het gaat om zichzelf laten informeren of het informeren van anderen over excellentie. Met betrekking tot de niet actief betrokken docenten laten de resultaten zien dat deze groep docenten ervaart gemiddeld weinig informatie te ontvangen over excellentieprogramma's. Hoewel de actief betrokken docenten gemiddeld wel aangeven de niet actief betrokken docenten te informeren over hun excellentieprogramma wordt dit anders ervaren door de niet actief betrokken docenten. Hiervoor zijn mogelijk twee redenen. Enerzijds geven de actief docenten aan niet actief betrokken docenten te informeren, maar dit ook weer niet vaak te doen. Anderzijds is het aantal actief betrokken docenten relatief klein waardoor hun bereik ook relatief klein is.

De resultaten van het resultaat van het implementatieproces van excellentieprogramma's laat een positief resultaat zien voor wat betreft houding, docentvaardigheden en opvattingen over excellentieprogramma's. Alleen de niet actief betrokken docenten rapporteren gemiddeld weinig kennis te hebben van excellentieprogramma's. In vergelijking met de actief betrokken docenten is dit verschil in mate waarin docenten vinden kennis te hebben van excellentieprogramma's groot. Ondanks het grote verschil tussen de groepen docenten rapporteren ook de actief betrokken docenten gemiddeld niet veel kennis van excellentieprogramma's te hebben. Dit kan komen doordat de actief betrokken docenten zich nog aan het begin van het implementatieproces bevinden en voor henzelf excellentieprogramma's nieuw zijn. Een andere reden is dat de actief betrokken docenten aangeven dat zij zich niet vaak laten informeren over excellentieprogramma's wat waarschijnlijk ook een negatief effect heeft op hun kennisontwikkeling.

Verder laten de resultaten zien dat beide groepen docenten vinden dat excellentieprogramma's studenten meer moeten uitdagen dan reguliere onderwijsprogramma's. Wel vinden de actief betrokken docenten het in vergelijking met de niet actief betrokken docenten belangrijker dat een excellentieprogramma doorzettingsvermogen vraagt van studenten en dat studenten de inhoud van het excellentieprogramma bepalen.

Bijlage 1: Conditie werkomgeving

Conditie werkomgeving verwijst naar aspecten in de werkomgeving die van invloed kunnen zijn op het ontwikkel-, implementatie-, en acceptatieproces van docenten ten aanzien van excellentieprogramma's. In de vragenlijst worden vier aspecten van de conditionele werkomgeving van docenten bevestigd. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen algemene condities en een conditie gerelateerd aan excellentie enerzijds, en tussen condities die de leidinggevende betreffen en een faciliterende conditie anderzijds.

Conditie werkomgeving

- Visieontwikkeling leidinggevende
- Ondersteuning en stimulering leidinggevende
- Houding leidinggevende t.a.v. excellentieprogramma's
- Tijd voor overleg met collega's

In de vragenlijst wordt docenten in het algemeen gevraagd in welke mate zij ervaren dat de leidinggevende aandacht heeft voor visieontwikkeling van het team en docenten individueel en het team ondersteunt en stimuleert. Ten tweede is docenten specifiek gevraagd naar de houding van de leidinggevende ten aanzien van excellentieprogramma's. Tot slot is nagegaan in welke mate docenten ervaren dat zij tijd hebben voor overleg met collega's.

In de tabel hiernaast worden de verschillende aspecten (schalen) nader beschreven en worden voorbeeldvragen uit de vragenlijst gepresenteerd.

Visieontwikkeling leidinggevende
<i>Beschrijving:</i> De door docenten ervaren aandacht van de direct leidinggevende voor het als teams gezamenlijk ontwikkelen van gedeelde visie en doelen.
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Mijn leidinggevende verduidelijkt voor het team de relatie tussen de afdelingsvisie en initiatieven vanuit de directie ...   • Vanuit een visie op de toekomst beschrijft mijn leidinggevende ..... de problemen die momenteel spelen
<i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak
Ondersteuning en stimulering leidinggevende
<i>Beschrijving:</i> De door docenten ervaren aandacht van de direct leidinggevende voor de behoeften van het team en de continue ontwikkeling van het team.
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Naar ideeën van teamleden luistert mijn leidinggevende ...   • Het stimuleren van docenten om te reflecteren op hoe het onderwijs beter kan doet mijn leidinggevende ...
<i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak
Houding leidinggevende t.a.v. excellentie
<i>Beschrijving:</i> De door docenten ervaren houding van de direct leidinggevende ten aanzien van excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Over ons excellentieaanbod als instelling is mijn leidinggevende ...   • Over de extra aandacht die uitgaat naar excellente studenten is mijn leidinggevende ...
<i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) erg negatief, tot 5) erg positief
Tijd voor overleg met collega's
<i>Beschrijving:</i> De door docenten ervaren tijd voor, en kwaliteit van participatie in formele en informele overleggen.
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Momenten voor overleg/vergaderingen met elkaar plannen wij ...   • Actief betrokken tijdens een overleg/vergadering zijn wij ...
<i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak

Bijlage 2: Proces actief betrokken docenten

Het proces van actief betrokken docenten verwijst naar activiteiten die docenten ondernemen in het kader van het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's. In de vragenlijst worden vier vormen van activiteiten onderscheiden. Deze vier vormen van activiteiten kunnen grofweg worden onderscheiden naar a) informeren en b) ontwikkelen van excellentieprogramma's. Bij informeren gaat het enerzijds om jezelf laten informeren over excellentie, en anderzijds om het door informeren van anderen; in dit geval niet actief betrokken collega's. Bij het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's wordt onderscheid gemaakt tussen de mate waarin activiteiten worden ondernomen en de mate waarin deze activiteiten *alleen* dan wel *samen* met collega's worden ondernomen. In de vragenlijst wordt dus nagegaan hoe vaak docenten activiteiten ondernemen in het kader van het ontwikkelen en implementeren van excellentieprogramma's en in welke mate dit een individueel of gezamenlijk proces is.

De onderstaande tabel geeft een nadere toelichting op de verschillende activiteiten (schalen) die in het proces van actief betrokken docenten worden onderscheiden.

Geïnformeerd worden
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten geïnformeerd worden of zich laten informeren over excellentie en excellentieprogramma's

<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Over excellentie / excellentieprogramma's word ik ..... geïnformeerd.   • Vragen aan collega's over hun excellentieprogramma / hun opvattingen over excellentie stel ik ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak
Ontwikkelen van excellentieprogramma's
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten vinden dat zij activiteiten ondernemen in het kader van het ontwikkelen, implementeren, evalueren en verbeteren van excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Om een excellentieprogramma te ontwikkelen onderneem ik ..... activiteiten.   • Om te evalueren of een excellentieprogramma het gewenste effect heeft onderneem ik ... .. activiteiten.   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak
Alleen of samen werken aan excellentieprogramma's
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten vinden dat zij activiteiten alleen dan wel samen ondernemen in het kader van het ontwikkelen, implementeren, evalueren en verbeteren van excellentieprogramma's.
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Om een excellentieprogramma te ontwikkelen onderneem ik ..... activiteiten.   • Om te evalueren of een excellentieprogramma het gewenste effect heeft onderneem ik ... .. activiteiten.   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) bijna altijd alleen, tot 5) bijna altijd samen
Informeren van niet actief betrokken collega's
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten vinden dat zij niet actief betrokken collega's informeren over of betrekken bij excellentie en excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Ik vertel mijn reguliere collega's over mijn ervaringen met excellentie/excellentieprogramma's ...   • Ik beantwoord vragen van mijn reguliere collega's over excellentie/excellentieprogramma's ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak

Bijlage 3: Proces *niet* actief betrokken docenten

Het proces van niet actief betrokken docenten verwijst naar slechts één activiteit en wel naar de mate waarin niet actief docenten vinden dat zij zich (actief) laten informeren of betrokken worden bij excellentieprogramma's. Deze activiteit is bijna het spiegelbeeld van de activiteit 'informeren van niet actief betrokken docenten' door actief betrokken docenten.

Proces

- Geïnformeerd worden

De tabel hiernaast geeft een nadere toelichting op de activiteit (schaal) die in de vragenlijst als proces van bij excellentieprogramma's niet actief betrokken docenten wordt bevraagd.

Geïnformeerd worden

Beschrijving:

De mate waarin docenten vinden dat zij geïnformeerd worden, zich laten informeren of betrokken worden bij excellentie en excellentieprogramma's.

Voorbeeldvragen (items):

- Over excellentie / excellentieprogramma's worden wij ..... geïnformeerd.
- Om advies gevraagd worden door de collega's van excellentieprogramma's gebeurt ...

Oplopende antwoordmogelijkheden:

van 1) zeer weinig, tot 5) zeer vaak

Bijlage 4: Resultaat bij actief betrokken en *niet* actief betrokken docenten

Resultaat verwijst naar verschillende opbrengsten als resultaat van de ontwikkeling en implementatie van excellentieprogramma's. Deze opbrengsten hebben kortweg betrekking op de kennis, houding, opvattingen en vaardigheden van docenten met betrekking tot excellentie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de opbrengsten kennis en houding direct refereren naar excellentie. Vaardigheden verwijst daarentegen naar zowel generieke docentvaardigheden als specifiek aan excellentie gekoppelde docentvaardigheden. Verder wordt met opvattingen nagegaan wat docenten belangrijke kenmerken vinden van excellentieprogramma's in vergelijking met reguliere onderwijsprogramma's.

Resultaat	Resultaat
• Kennis van excellentieprogramma's • Houding t.a.v. excellentieprogramma's • Docentvaardigheden • Opvattingen over excellentieprogramma's	• Kennis van excellentieprogramma's • Houding t.a.v. excellentieprogramma's • Docentvaardigheden • Opvattingen over excellentieprogramma's

De tabel hiernaast geeft een beschrijving van de verschillende opbrengsten als resultaat van de ontwikkeling en implementatie van excellentieprogramma's. Ook bevat de tabel voorbeeldvragen uit de vragenlijst.

Kennis van excellentie en excellentieprogramma's
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten vinden dat zij kennis hebben van excellentie en excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Kennis van excellentie / excellentieprogramma's heb ik ...   • Van de doelen die worden nagestreefd met excellentieprogramma's weet ik ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) zeer weinig, tot 5) zeer veel
Houding ten aanzien van excellentie en excellentieprogramma's
<i>Beschrijving:</i> De houding die docenten hebben ten aanzien van excellentie en excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Over ons excellentieaanbod als instelling ben ik ...   • Over de extra aandacht die uitgaat naar excellente studenten ben ik ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) erg negatief, tot 5) erg positief
Docentvaardigheden
<i>Beschrijving:</i> De mate waarin docenten hun eigen vaardigheid in schatten met betrekking tot hun professionaliteit.
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Succesvol in mijn werk ben ik ...   • Studenten die meer uitdaging willen herken ik ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) helemaal niet, tot 5) helemaal wel
Opvattingen over excellentieprogramma's
<i>Beschrijving:</i> De opvattingen die docenten hebben over kenmerken van excellentieprogramma's
<i>Voorbeeldvragen (items):</i>   • Dat excellentieprogramma's meer dan het reguliere onderwijsprogramma doorzettingsvermogen vragen studenten vind ik ...   • Dat excellentieprogramma's meer dan het reguliere onderwijsprogramma studenten creatief uitdagen vind ik ...   <i>Oplopende antwoordmogelijkheden:</i> van 1) erg onbelangrijk, tot 9) erg belangrijk